

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดพุทธปรัชญาการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ฐมจิตโต) กับศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี เพื่อบูรณาการแนวคิดพุทธปรัชญาการศึกษาและการประยุกต์พุทธปรัชญาการศึกษาในการจัดการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ฐมจิตโต) กับ ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสารในการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ใช้ พระไตรปิฎกที่เป็นหลักตลอดทั้งอรรถกถาและคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสารและงานเขียนของ พระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ฐมจิตโต) งานเขียนของศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธปรัชญาการศึกษา แล้ววิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ บทสรุป

๕.๑.๑ จากการศึกษาแนวคิดการบูรณาการพุทธปรัชญาการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ฐมจิตโต) พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาตามแนวทางของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ฐมจิตโต) มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ โดยเน้นแนวทางในการพัฒนา ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาสมรรถภาพ การพัฒนาคุณภาพ และการพัฒนามนุษยภาพ เพื่อให้สามารถผลิตคนที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพร้อมที่เดินทางเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ และแนวทางการจัดการศึกษาของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี นั้น มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวคิดของการบูรณาการพุทธปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ทั้งในด้านการกำหนดความหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตร และวิธีสอน ทั้งนี้เพื่อเน้นที่การพัฒนาประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดพุทธปรัชญาการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ฐมจิตโต) มีความโดดเด่นในการนำเสนอตัวอย่างหรือเรื่องราวที่มีความสอดคล้องกับอภิปิณฑลสิกขา ได้แก่ สมาธิ เป็นส่วนใหญ่

๕.๑.๒ จากการศึกษาแนวคิดการบูรณาการพุทธปรัชญาการศึกษาของ ดร. สาโรช บัวศรี พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาตามแนวทางของ ดร. สาโรช บัวศรี มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ โดยเน้นที่สัณนิษฐานทั้ง ๔ เป็นแนวทางในการพัฒนา ประกอบด้วย ๑) การศึกษา คือ การพัฒนา

ขั้น ๕ เพื่อว่าอกุศลมูลจะได้ลดน้อยถอยไปและได้บรรลุชีวิตที่ร่มเย็นตามควรแก่กรณี ๒) บุรณการ หรือเน้นความมีชีวิตที่ร่มเย็น ๓) แนวนโยบายทั้ง ๓ ประการของการศึกษา คือ ศึกษาตนเอง ศึกษาสิ่งแวดล้อมศึกษา และศึกษาจริยธรรม ๔) จริยธรรมย่อมช่วยให้อันตรกิริยาระหว่างตัวเองกับสิ่งแวดล้อมเป็นไปในทางที่สงบและร่มเย็น กล่าวคือจริยธรรมช่วยทำให้อกุศลมูลลดน้อยถอยไป เอาขั้นตอนทั้ง ๔ ของ อริยสัจ และกิจในอริยสัจมาประยุกต์ใช้เป็นวิธีสอนเรียกชื่อว่า “วิธีสอนตามขั้นทั้ง ๔ ของอริยสัจ” แนวคิดพุทธปรัชญาการศึกษาของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มีความสอดคล้องกับอริยสัจสี่ศึกษา ได้แก่ ศีล ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามระเบียบของสังคมเป็นหลัก

๕.๑.๓ จากการศึกษาการบูรณาการแนวคิดพุทธปรัชญาการศึกษาและการประยุกต์พุทธปรัชญาการศึกษาในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน การบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับอริยสัจสี่ศึกษา (ปัญญา) พบว่า มีปรากฏในแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เกี่ยวกับองค์ประกอบของพุทธปรัชญาการศึกษา ที่เรียกว่า จตุสตรมภ์ของการศึกษา โดยปรากฏในสตรมภ์ที่ว่าด้วยการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพ โดยที่การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพมุ่งสอนเรื่องโยนิโสมนสิการ และให้ผู้เรียนรู้จักกลั่นกรองข้อมูลดิบให้เป็นองค์ความรู้ใหม่ และสตรมภ์ที่ว่าด้วยการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษยภาพ โดยมุ่งให้เสรีภาพทางความคิด คือ คิดตามหลักโยนิโสมนสิการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา และปรากฏในแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ด้านความหมายของการศึกษามีเป้าหมายเพื่อสอนให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามทางปัญญา และด้านวิธีการสอน ที่เน้นวิธีการสอนด้วยวิธีการแห่งปัญญา ยึดถือในปัญญาธรรมเป็นสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอนในสังคมไทยปัจจุบัน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑) งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาตามแนวพุทธปรัชญาการศึกษา ผลวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของไทยตามแนวพุทธปรัชญาการศึกษาการจัดการศึกษาในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา

๒) จากผลการวิจัย พบว่า พุทธปรัชญาการศึกษาของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้ใช้แนวคิดของอริยสัจ ๔ ในหลักพุทธธรรม มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความสอดคล้องกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แสดงว่าวิธีการสอนตามหลักอริยสัจ ๔ มีความทันสมัยและสามารถนำไปบูรณาการใช้กับการจัดการศึกษาของไทยได้

๓) จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มีความโดดเด่นในการพัฒนาด้านอริยสัจสี่ศึกษา(ศีล) และแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต) มี

ความโดดเด่นในการพัฒนาด้านอภิจิตตสิกขา (สมาธิ) การนำแนวทางของทั้งสองท่านไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาสู่ด้านอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) ได้ตามลำดับ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาพุทธปรัชญาการศึกษา เพื่อให้ผลการศึกษานำไปสู่การปฏิบัติ ควรมีการออกแบบการวิจัยแบบผสม โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์แนวคิด จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปศึกษาต่อด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการนำแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทดลองใช้จริงกับบริบทต่าง ๆ แล้วศึกษาผลที่ได้รับ

๒) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระหว่างแนวทางการจัดการศึกษาระหว่างพุทธปรัชญาการศึกษากับหลักปรัชญาทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่จะนำไปสู่แนวทางการนำไปใช้พัฒนาการจัดการศึกษาของไทยเป็นลำดับต่อไป